

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 19 och 19 a § i upphovsrättslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 19 och 19 a § i upphovsrättslagen (RP 102/2016 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Jorma Waldén, undervisnings- och kulturministeriet
- verkställande direktör Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
- verksamhetsledare Anne Salomaa, Sanasto rf
- verksamhetsledare Suvi Oinonen, Suomen Kirjailijaliitto ry
- verksamhetsledare Jukka-Pekka Pietiäinen, Finlands facklitterära författare rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Yrkeshögskolornas konsortium för bibliotekssamarbete
- undervisnings- och kulturministeriet
- Nationalbiblioteket
- Rådet för Finlands Universitetsbibliotek
- Finlands biblioteksörening rf
- Finlands vetenskapliga bibliotekssamfund rf
- Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att upphovsrättslagen ändras. Enligt förslaget ska förutom utlåning som äger rum vid allmänna bibliotek även utlåning från högskolebibliotek som betjänar forskning och undervisningsverksamhet omfattas av den ersättning som betalas till upphovsmännen för utlåning av exemplar av verk till allmänheten.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2017.

Betänkande KuUB 10/2016 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Genom den föreslagna ändringen av upphovsrättslagen (404/1961) kommer ersättning för utlåning också att börja gälla utlåning från högskolebibliotek. Det här har länge varit ett mål för kulturutskottet. Enligt 19 § 4 mom. i den gällande upphovsrättslagen betalas utlåningsersättning endast för utlåning vid kommunernas allmänna bibliotek. Utskottet har i olika sammanhang allt sedan 2006 förutsatt att det nu aktuella kulturpolitiska framsteget ska bli verklighet (bl.a. KuUB 15/2006 rd, KuUU 10/2012 rd, KuUU 18/2013 rd och KuUU 3/2015 rd). I ett uttalande som godkändes i samband med 2016 års budget (RSk 28/2015 rd) förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att utlåning på undervisnings- och forskningsbibliotek ska omfattas av utlåningsersättning så snart som möjligt. Våren 2015 framförde en parlamentarisk arbetsgrupp bestående av medlemmar i samtliga riksdagspartier en gemensam ståndpunkt om att utlåning på undervisnings- och forskningsbibliotek ska omfattas av utlåningsersättning.

Kulturutskottet konstaterar att genom den föreslagna lagändringen blir upphovsmän till facklitteratur och läroböcker likställda med författare inom andra litteraturgenrer. På högskolornas bibliotek utlånas många sådana verk som man sällan lånar på allmänna bibliotek. Den föreslagna ersättningen gäller samma typ av verk som i den gällande lagen, vilket innebär att den i praktiken gäller upphovsmän till verk i tryckt form och upphovsmän till musikaliska verk som upptagits på fonogram. Också noter är verk i tryckt form. Utskottet vill precisera att högskolor i lagförslaget avser lagstadgade högskolor.

Utvidgad utlåningsersättning gagnar enligt utskottets uppfattning flera hundra facklitterära författare med knapp försörjning. För utövare av kreativa yrken är ersättning för utlåning en viktig upphovsrättsersättning när verken lånas ut gratis på biblioteken. Reformen bidrar till att säkerställa en god kvalitet på facklitteratur och läroböcker i Finland. Det är ytterst viktigt, anser kulturutskottet, att arbeta för att Finland inte heller i framtiden är beroende av utländsk litteratur. Vidare konstaterar utskottet att hela värdekedjan har nytta av att försörjningen för utövare av kreativa yrken tryggas: utöver upphovsmännen gagnas bland annat förlag, översättare, tryckerier, distributörer, bokhandlar och bibliotek.

Enligt en sakkunnigutredning som kulturutskottet tagit del av har utlåningsersättningar till utlandet utbetalats sparsamt, men upphovsrättsorganisationerna har beredskap för att svara på ersättningsansökningar utifrån till Finland. Ersättning för utlåning ses i olika länder framför allt som en upphovsrättsersättning som är till nytta för inhemska upphovsmän. Detta i kombination med olika länders varierande ersättningssystem har bidragit till att viljan till ömsesidiga överenskommelser i detta avseende har varit svagare än i fråga om upphovsrättsersättningar generellt. Kulturutskottet konstaterar att det i fortsättningen lönar sig att ge akt på hur många ersättningsansökningar från utlandet som kommer in och vilka belopp som betalas till utlandet.

Vid utfrågningen av sakkunniga uttrycktes det oro över om bibliotekens lånesystem ska hinna bli uppdaterade så att reformen kan genomföras. Det noterades också att vi saknar ett fungerande system för att rapportera användningen av digitalt material. Det är angeläget, menar utskottet, att undervisnings- och kulturministeriet följer vilka eventuella extra kostnader som högskolebiblioteken och Nationalbiblioteket orsakas av att systemen ska förnyas. Uppföljning behövs också i

Betänkande KuUB 10/2016 rd

fråga om användning av digitalt material och vilka reformbehov den eventuellt för med sig för systemet för utlåningsersättning.

I samband med kraven på att utvidga utlåningsersättningen har riksdagen, kulturutskottet och flera andra föreslagit att det belopp som används för ersättningarna ska höjas till samma nivå som i övriga nordiska länder. Utskottet konstaterar att i 2017 års statsbudget (RP 134/2016 rd) föreslås det att beloppet på utlåningsersättningarna ska höjas till 15,6 miljoner euro, vilket är 6,3 miljoner euro mer än 2016 års anslag. Enligt utfrågningen av sakkunniga garanterar höjningen att en större mängd ersättningstagare inte medför lägre ersättningar till de etablerade mottagarna av ersättning.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen i högsta grad behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 102/2016 rd utan ändringar.

Helsingfors 12.10.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sanna Lauslahti saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
ersättare Sofia Vikman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.